

2020-029

Archeologienota Tielt Ronceval Claerhoutstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE, Sander DEBRABANDERE, Paulien FONTEYN en Gwendy WYNS

8-3-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Ronceval en Claerhoutstraat in Tielt (provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen groter zijn dan 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 16220m² groot en heeft een onregelmatige vorm. Het sluit in het noordwesten aan op de Claerhoutstraat, in het noordoosten op de Ronceval en in het zuidoosten op Ter Booye. In het noorden, oosten en westen sluit het terrein aan op private woningen. In het zuiden en zuidwesten op landbouwgronden. Ten noorden en oosten is een uitgestrekte woonwijk aanwezig, in het zuiden en westen uitgestrekte landbouwgronden. Het terrein zelf is onbebouwd en in gebruik als landbouwgrond. Het kent een dalend verloop van ca. 4m van oost naar west.

Het plangebied was steeds gelegen in een landelijke omgeving, op ruime afstand ten westen van de stadskern van Tielt. Het plangebied was sinds eind 18de eeuw (Ferrariskaart, 1777) tot op heden steeds onbebouwd en in gebruik als landbouwgebied. Grootschalige bodemverstoringen lijken er niet te hebben plaatsgevonden. De bodemkaart karteert op het terrein een matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte textuur B-horizont aanwezig. Gezien de ligging van het plangebied net op de uitloper van het Plateau van Tielt nabij een beekvallei, heeft het terrein een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites. Op archeologisch gebied is deze regio ten westen van de stadskern van Tielt vrijwel ongekend, afgaande op de Centrale Archeologische Inventaris vond er tot op heden nog weinig archeologisch onderzoek plaats in de nabije en ruime omgeving. Wel zijn meerdere sites uit de steentijd gekend op basis van veldprospecties.

Het plangebied zal verkaveld worden in 29 bouwloten waarop open of halfopen bebouwing voorzien is. Elk lot is voorzien van een voortuin en van een oprit met garage of carport. De bouwloten bevinden zich langs een centrale wegenis met bijhorende nutsvoorzieningen die in het noordwesten aansluit op de Claerhoutstraat, in het noordoosten op Ronceval en in het oosten op Ter Booye. Centraal zuidelijk is een groenzone met parkeergelegenheid voorzien. Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden: het bouwrijp maken van de percelen, allerhande werfverkeer, het aanleggen van de wegenis met bijhorende nutsvoorzieningen, het aanleggen van de groenzone, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen in de voortuinen van de loten, het optrekken van de woningen en het inrichten van de tuinen kent een diepe impact in de bodem en kan nefast zijn voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

Op archeologisch gebied is deze regio ten westen van de stadskern van Tielt vrijwel ongekend, afgaande op de Centrale Archeologische Inventaris vond er tot op heden nog weinig archeologisch onderzoek plaats in de nabije en ruime omgeving. Wel zijn meerdere sites uit de steentijd gekend op basis van veldprospecties. Op basis van de landschappelijke en historische gegevens kan aan het plangebied een gemiddelde archeologische verwachting gegeven worden, ook al zijn er geen

concrete archeologische gegevens gekend in de omgeving. Deze verwachting behelst dan archeologische sites met grondsporen uit het neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en de nieuwe tijd. Daarnaast had het terrein door zijn ligging nabij een beekvallei een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites. Door middel van de landschappelijke boringen kan echter gesteld worden dat de kans op een *in situ* steentijdsite zeer laag wordt ingeschat. Er is immers sprake van een AC-profiel over het volledige plangebied. Gezien het landschappelijk booronderzoek aantoonde dat geen B-horizont aanwezig is, wordt de kans op het aantreffen van een *in situ* bewaarde steentijd artefactensite zeer laag ingeschat. Er dient dan ook geen verder archeologisch booronderzoek uitgevoerd te worden. Wel kunnen sites met grondsporen bewaard zijn binnen de grenzen van het plangebied. Er werden immers geen verstoorde zones aangeboord. Op basis van het booronderzoek kan aldus gesteld worden dat binnen het plangebied voornamelijk matig droge tot matig natte lichte zandleem bodems voorkomen waarbij klei op geringe diepte aanwezig is. Er is sprake van een AC-profiel waarbij de teelaarde meteen op de C-horizont rust. Er werd bijgevolg slechts één relevant archeologisch niveau aangeboord waarin sporen verwacht kunnen worden, namelijk de top van de C-horizont. Deze bevindt zich op ca. 20 tot 60cm onder het huidige maaiveldniveau. Er werden geen verstoorde zones aangeboord.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze landelijke regio, waarover archeologisch nog niets is gekend. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren in de vorm van proefsleuven. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden momenteel nog niet in eigendom van de initiatiefnemer zijn. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hiernavolgend behandeld in het programma van maatregelen.

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
 - Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder onderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn op het terrein, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en worden in de lengterichting van het onderzoeksgebied aangelegd. Hierbij is bovendien ook rekening gehouden met de hellingsgraad van het gebied en de aanwezigheid van de beekvallei in het noordwesten. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1622m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 405m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 2027m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadaster (bron: geopunt.be)

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minimaal 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient minimaal 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandleemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.